שרשרת ברזל בגב

תלונות של פלשתינאים על אלימות שוטרי מג"ב נגדם מעידות על ההמרה בממדי האלימות

מאת יוסף אלגזי

תשב חברון, פאדי שוואר, מציג את סימני המכות שקיבל לפני שבועיים, לטענתו, מידי שוטרים של משמר הגבול אשר עצרו אותו בדרך לירושלים כיוון שלא היה בידיו רישיון כניסה לעיר.

שוואר החליף את בגדיו באתר הבנייה ברמות, שבו עבד אצל קבלן יהודי, כשהגיע למקום ג'יפ משמר הגבול ובו ארבעה שוטרי מג"ב. כשהתברר לנהג הג'יפ, על פי תעודת הזהות שלו, כי שוואר אינו תושב ירושלים וכי אין בידו רישיון כניסה לעיר, מספר שוואר, הוא הכה אותו באלה בבטנו, חבט בפניו, והורה לו לעלות לג'יפ שנסע מהמקום. "שני המג"בניקים שישבו אתי בחלק האחורי בעשו בי והכו אותי בקת הרובה שלהם", מספר שוואר.

כשנעצר הג'יפ בתוך חורשה, מרחק כשני קילומטרים מבית חנינא, הורו לו השוטרים לרדת ולהישען על סלע עם הידיים למעלה. הנהג הלם בו באלה בגב בו, קילל אותו והכה גם בראשו. מג"בניק אחר הנחית על גבו מכה נוספת באלה.

לשניים הצטרף מג"בניק שלישי שהכה אותו בידיו וברגליו. המג"בניק שישב ליד הנהג וצפה במתרחש הוצג על ידי הנהג – "זה הקפטן". גם הוא לקח אלה והצטרף למכים. "הוא הכה אותי באלה בכל חלקי גופי, כדלל ראשי. האחרים הצטרפו אליו. אחד מאנשי המג"ב נתן לי מכה כל כך חזקה בכתף, שהאלה נשברה. הדבר האחרון שאני זוכר זה שהנהג החזיר לי את תעודת הזהות ואז הכה אותי בראש".

נראה ששוואר איבד את הכרתו. כשהתעורר מצא את עצמו באוהל של בדווי שהשקה אותו מים. כשחזר לירושלים פנה לבית החולים "אל מקאסד" לקבלת טיפול רפואי. שם איבד שוב הכרתו.

למחרת (1.7) הגיש שוואר תלונה למוקד להגנת הפרט. המוקד דיווח על כך למנהל הרשות המגבית לחקירת שוטרים במשרד המשפטים (מח"ש), עו"ד ערן שנדר. שנדר שלח מיד שני חוקרים מיחידתו להביא את שוואר למשרדיה, ובו במקום נגבתה ממנו עדות. שלושה ימים לאחר מכן זומן שוואר למסדר זיהוי שבו השתתפה יחידה של מג"ב. הוא לא זיהה איש מהנוכחים כמתקיפיו. בקרוב ייערך מסדר זיהוי נוסף.

המקרה של שוואר אינו יחיד. בשבועות האחרונים הצטברו אצל ארגוני זכויות האדם, במו המוקד ובצלם, תלונות של פלשתינאים, בעיקר בירושלים, המעידות על החמרה באלימות של שוטרי מג"ב. באחד המקרים המתלונן טען שהמג"בניק שהכה אותו הסיח בפניו: "אתה לא יודע שביבי נתניהו עלה לשלטון".

מנהלת המוקד, רליה קרשסיין, מבהירה: "גם בעבר היו תלונות רבות על אלימות שוטרי מג"ב; ואולם בחודש האחרון נרשם אצלנו, אצל ארגוני זכויות אדם נוספים, וכן בתקשורת הרחבה, גידול במספר המקרים של אלימות מג"בניקים, בעיקר בירושלים. זה הביא אותנו לחשוב שאולי מסתמנת מגמה שיש, כבר בשלב מוקדם זה, להרתיע מפניה: בוונתנו לאותם מג"בניקים הרואים בהחלפת השלטון מעין הבטחה לעצימת עין לנוכח מעלליהם. זו הסיבה שהודענו להביא כמה מקרים לידיעת המשטרה, משמר הגבול והשר החדש לביטחון פנים".

שלמה הלל, שהיה שר המשטרה בשנים 1969–1977, אומר שהוא לא מעלה בדעתו ששר המשטרה או המפכ"ל ייתנו לפקודיהם יד חופשית להתעמר באזרחים. "מצב כזה לא יכול להיות בישראל. אולם בהחלט ייתכנו מקרים ששוטרים ואנשי משמר הגבול יחשבו שעם שינוי השלטון הם יכולים לפגוע באזרחים בניגוד לחוק".

השר הממונה על המשטרה יכול למנוע תופעה זו בשתי דרכים, אומר הלל. "האחת, להנחות את מפקדי המשטרה שיבהירו לפקודיהם שתופעות כאלה אינן נסבלות, והשנייה, כאשר ייתקל במקרה ספציפי של הפרת חוק מצד שוטר, ימהר להגיב על כך. במקרה כזה חשובה יותר פומביות התגובה מחומרתה, למען יראו ויירא".

מקרה נוסף שהובא לידיעת הרשויות הוא זה של גאזי זלום, שבתשעה במאי נקלע לעימות בין צעירים מקומיים לשוטרי מג"ב ליד שער שכם. תוך כדי העימות ירה אחד השוטרים בנשק. מנתזי כדור שפגע בקרקע נפצע זלום במצחו.

המשטרה סענה כי השוטר ירה לאחר שנזרקו אבנים ובקבוקים לעבר המג"בניקים ואילו עד ראייה למקרה סיפר שהעימות פרץ כאשר קבוצת צעירים פלשתינאים קראה סריאות גנאי לעבר המג"בניקים כשאחד מהם התעמר בילד כבן 12.

זלום, בן 40 ואב לשישה ילדים, היה באותו יום בדרכו מבתו שבשייח ג'ראח בירושלים העתיקה לקפטריה שהוא מחזיק במוסרה. הוא טופל בהיסה ואושפז ליממה. שלושה שבועות אחרי המקרה הוא עדיין מתלונן על כאבי ראש והפרעות בראייה.

ימים אחדים אחר המקרה נגבתה מזלום עדות על ידי חוקר מהמח"ש. בתצהיר שמסר לעמרת המוקד על נסיבות פציעתו סיפר זלום, כי כאשר הגיע לשער שכם ראה שני בחורים ערבים מעוכבים בידי שלושה שוטרי מג"ב, "אחד דיבר ערבית, כנראה דרוזי, השני אתיופי, ולגבי השלישי אני לא זוכר משהו מיוחד".

זלום טען בתצהירו כי ראה את "הדרוזי" גורר את אחד הצעירים ומכה אותו. בדרכו למרר גות בשער שכם שמע ירייה וחש כאב עז במצח. "אנשים בסביבה הראו לי מי מהחיילים ירה, וזה היה האתיופי. פניתי אליו ואז איש משמר הגבול הדרוזי אמר לאיש משמר הגבול האתיופי – 'מה עשית יא משוגע'".

המג"בניק הדרוזי ניסה לעצור את הדימום במצחו של זלום בסמרטוט, אך לא הצליח. מישהו הזמין ניידת טיפול נמרץ שהעבירה את זלום לבית החולים.

לפני כשלושה שבועות הודיע עו"ד שנדר לזלום ולמוקד, כי לנוכח ממצאי החקירה הועבר תיק התלונה למרור משטר ומשמעת במשטרה בלוויית המלצה להעמיד את השוטר שנגרם הנזק תלונה לדין משמעתי.

שני האחים איבראהים וסאהר (בני 19 ו–21) צלאח מבית צפאפא התלוננו כי ב–23 ביוני, בשעות הבוקר, כשנעצרו בביתם על ידי מג"בניקים בחשד של שהות בלתי חוקית בירושלים, הוכו מכות נמרצות ובין השאר בשרשרת ברזל.

בתלונה שהגיש לפני כעשרה ימים למח"ש צירף המוקד תצהירים של האחים צלאח ושל אמם. השניים סיפרו, כי למרות העובדה שהם מתגוררים מיום הייוולדם בבית צפאפא בירושלים, אין בידם תעודת זהות ירושלמית, אלא רק תעודת זהות של הגדה המערבית משום שאביהם נפקד בשנת 67' מביתו.

איבראהים סיפר שהתעורר כשמג"בניק התפרץ לחדרו ודרש ממנו לצאו: מהבית עם תעודת הזהות שלו. איבראהים, שהועלה לג'יפ מג"ב שהמתין במקום, התלונן כי השוטר "נתן לי שתי סטירות חזקות על צווארי, משך את שערותי בכוח, כופף את ראשי וציווה עלי לא להרימו". לג'יפ הועלה גם סאהר. כשזה הרים את ראשו קיבל שתי סטרות על פניו. לאחר נסיעה של כעשר דקות נעצר הג'יפ בדרך צדדית שוממת.

לטענתו של סאהר, אמר לו המג"בניק שהורידו מהג'יפ: "אתה לא יודע שביבי נתניהו עלה לשלטון?" אז, מספר סאהר, "הנהג חבט את ראשי בג'יפ ולקח את תעודת הזהות שלי. לאחר מכן הבו אותי שלושת השוטרים בכל חלקי גופי, סטירות, בעיטות. כשסיימו להכות אותי בירקק אותי אחד המג"בניקים לשל כב על הרצפה... לאחר מכן בר קשו ממני להתהפך בעפר על בשעה ששכב על הרצפה שמע קולות של בעיטות וסטירות ואת איבראהים צורח מכאבים. בתצהירו טען עוד איבראהים שסלוחה מג"בניקים הכו אותו, יחד, בכל חלקי גופו, ואחר מהם הכה בגבו בשרשרת ברזל.

האחים צלאח חזרו באותו יום לביתם פצועים וחבולים. איבראהים העביר למחרת לבית החולים אוגוסטה ויקטוריה ומומחה אף־אוזן־גרון איבחן שעיר התוף באוזנו הימנית נקרע.

בתלונה שהעביר לפני בעשרה ימים בעניינם למח"ש ציין המוקד: "עולה חשש כבר כי מדובר באלימות ובסדיזם לשמם". המוקד פנה בשבוע שעבר לשר לביטחון פנים, אביגדור קהלני, הציג לפניו את המקרים שתוארו לעיל והביע את החשש כי "מדובר בתופעה רחבה יותר משלושה אירועים אלה". המוקד תבע את התערבותו המיידית של השר להפסקתה.

דובר השר מסר כי החומר הר עבר ליחידת המבקר במשטרה ובתום הבדיקה השר יגיב על כך. בעקבות פנייה דומה למפקד מחוז ירושלים השיב ניצב אריה עמית, כי הנתונים העולים ממכתב המוקד "חמורים" ונחקרים במח"ש. הוא הבטיח "לחדד את תשומת הלב" לנושא.

מנת שאתלכלך, וכך עשיתי".